

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਲੀ
ਰਹਾਨੀ ਹੁਕ

ਸੰਪਾਦਕ :
ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਤਤਕਰਾ

- ਬੇਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ 11
-ਪ੍ਰੋ. (ਡਾ.) ਐਡਵਰਡ ਮਸੀਹ
- ਸੰਦੇਸ਼ -ਬਿਸ਼ਾਪ, ਦੀ ਮੋਸਟ ਰੈਵ. ਡਾ. ਪੀ. ਕੇ. ਸਾਮੰਤਾ ਰੌਏ 15
- ਸੰਦੇਸ਼ -ਸ੍ਰੀ ਡੈਨੀਅਲ ਬੀ. ਦਾਸ 16
- ਸੰਦੇਸ਼ -ਡਾ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 18
- ਚੂਮਿਕਾ -ਪ੍ਰੋ. ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ 19
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ : ਸੰਖੇਪ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 23
-ਪ੍ਰੋ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ : ਹਾਸ਼ੀਆਗਤ ਪ੍ਰਵਚਨ 41
-ਡਾ. ਦਰਿਆ, ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ 51
ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ
-ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ : ਅੰਤਰ ਧਰਮ-ਸੰਵਾਦ 57
-ਡਾ. ਪਰਬਜੀਤ ਕੌਰ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲ : ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸੰਵਾਦ 70
-ਪ੍ਰੋ. ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ 80
-ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ

7	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ : ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸੰਕਲਪ	Dr. Parabjit Kaur, Associate Professor and HOD Punjabi Dept., Shanti Devi Arya Mahila College, Dinanagar, Gurdaspur	97-110
8	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਥਾਈ ਧਰਮ ਸਿਧਾਂਤ	Sikander Singh, Assistant Professor, Dept. of Punjabi, Sri Guru Granth Sahib World University, Fatehgarh Sahib	111-134
9	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗ੍ਰਿਹਸਥ-ਉਦਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ	Dr. Aspreet Kaur, Assistant Professor, Gurmat College, Patiala	135-155
10	ਜਨਮਸਾਖੀ ਸਾਹਿਤ: ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਧਿਐਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ	Vikramjeet Singh, Research Scholar, Dept. of Religious Studies, Punjabi University, Patiala	156-169
11	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮਹਿਮਾਮਈ ਸਰੂਪ	Harjit Singh, Senior Research Fellow, Bhai Gurdas Centre for Sikh Studies, Sri Guru Granth Sahib World University, Fatehgarh Sahib	170-180
12	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੁਲਜ ਸ਼ਾਸਤਰ	Dr. Manjinder Singh, Associate Professor and Head, Department of Punjabi, Guru Nanak Dev University, Amritsar	181-198

Sudiksha

A Tribute To

Sri Guru Nanak Dev Ji

Chief Editors:

Prof. Harpal Singh Pannu

Prof. Kuldip Singh

A Publication by

ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦ্যালਯ
Central University of Punjab

विषय-सूची

	विषय	विधा
लेखक	युगद्रष्टा श्रीगुरु नानक देव	कविता
डॉ. नरेश कुमार	जन्मसाखी पंजाबी 40 के महानायक	लेख
डॉ. निर्मल कौशिक (प्रिंसिपल)	श्रीगुरुनानक देव जी	
	भारतीय संस्कृति के लोक-व्याख्याता	लेख
डॉ. विद्यानन्द 'ब्रह्मचारी'	"गुरु नानक देव"	
	गुरु नानकवाणी में ओंकार	लेख
डॉ. धर्मपाल साहिल	बनाम ओम् का महत्त्व	
	श्री गुरु नानकदेव जी की शिक्षाएं	लेख
डा. डी. एस. कंग	गुरु नानक काव्य की मानवीयता	लेख
डॉ. आदित्य आंगिरस	श्री गुरु नानक देव जी 'हुकुम रजाई	लेख
श्रीमती प्रवीण शर्मा	चलणा नानक लिखिआ नाल'	
	श्री गुरु नानक देव जी की वाणी में	लेख
प्रो. लवलीन कौर	लोकोपदेश की भावना	
	श्रीगुरु नानक देव जी की वाणी	लेख
डॉ. सविता सचदेवा	में मोक्ष की अवधारणा	
	श्री गुरु नानक देव जी-एक सर्वश्रेष्ठ गुरु	लेख
प्रो. हरप्रीत कौर	श्री गुरु नानक वाणी: सदाचार का संकल्प	लेख
डॉ. परबजीत कौर	गुरुनानकदेवचरितम् महाकाव्य	लेख
डा. आशीष कुमार	में दार्शनिक विचार	
	श्री गुरु नानकदेव जी और मानव-अधिकार	लेख
प्रो. तेजा सिंह 'राही'	आर्यसमाज एवं सिखसमाज	
श्री देवनारायण भारद्वाज	ने मिलकर यज्ञ रचाया	
	पुस्तक-समीक्षा	
अनिल कुमार	संस्थान-समाचार	
	विविध-समाचार	
	पुण्य-पृष्ठ	

जून-जुलै

VISHVA-JYOTI

R. N. NO. 1/ 57

ISSN 0505-7523

REGD. NO. PB-HSP-01

CURRENCY PERIOD:

(1.1.2018 TO 31.12.2020)

६८, ३-४

जून-जुलाई २०१९

विश्वज्योति

श्री गुरु नानक जी का ५५०वाँ प्रकाशपर्व
दूसरा भाग

विश्वेश्वरानन्द वैदिक शोध संस्थान

साधु आश्रम, होशियारपुर

एक प्रति का मूल्य : २५ रुपये

- ਸ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਅਤੇ ਸੋਚ
- ਯੁਗ-ਪੁਸ਼ਤਕ - ਸ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ.
- ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ

ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰਚਨਾ-ਸੰਸਾਰ

- ਨਵੀਨ ਨਿਬੰਧਕਾਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਇੱਕ ਪਰਿਚੈ)
- ਸੋਚ ਦਾ ਸਫ਼ਰ - ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ
- ਸੋਚ ਦਾ ਸਫ਼ਰ - ਗੋਸ਼ਟੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ
- ਬਾਬਾ ਰੂੜਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ : ਸੌਂਦਰਯ ਬੋਧ ਦਾ ਸੰਕਲਪੀਕਰਨ

- ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਬਾਬਾ ਰੂੜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ' : ਮੁੱਢਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ
- ਅੱਠਵਾਂ ਅਜੂਬਾ ਅਤੇ ਪੂਰਣ-ਪਾਠ
- ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਅਜੂਬਾ
- ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ : ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ਾ
- ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ : ਨਿਕਟ ਅਧਿਐਨ
- 'ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਭਰਮ' ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ

ਗੀਵਿਊ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ

- ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ : ਇੱਕ ਸੁੰਦਰਤਾ
- ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਰਚਨਾ 'ਸੋਚ ਦਾ ਸਫ਼ਰ'-4
- 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਵਿਚੇਤਨਾ ਵੱਲ' ਦਾ ਅਧਿਐਨ

ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ/ਰਿਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ.

- ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ
- ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ (ਵਾਰਤਕ)
- 'ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ' ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਦੋ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹੋ
- ਵਿਸ਼ਵ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਘੋਖਦਾ - 'ਸੋਚ ਦਾ ਸਫ਼ਰ'
- ਮਾਸਾਹਾਰ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ
- ਵਿਸ਼ਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਤੀ ਕੀ ਪਹਚਾਨ ਹੈ - ਸਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ
- ਜਨਤਾ ਕੇ ਲਿਐ ਆਰਥਿਕ ਸੁਰਕਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ
- 'ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ' ਹੈ ਜ਼ਾਨ ਵਿਕੇਕ ਸ਼ਾਫ਼
- ਜੀਵਨ ਸੇ ਝੂਝਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
- ਅੱਠਵਾਂ ਅਜੂਬਾ

ਗੱਲਾਂ 'ਚੋਂ ਗੱਲ

ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ 61
ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਛਾਬੜਾ 64
ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ 67

ਪ੍ਰਿੰ. ਸ.ਸ. ਅਮੋਲ 70
ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ 81
ਦੇਵਿੰਦਰਪ੍ਰੀਤ 88

ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕੈਂਬੋ 92

ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਹਰਾ 99

ਡਾ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ 103

ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ 107

ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ 116

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੀਰ 121

ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ 127

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾਊਂ 130

ਡਾ. ਪਰਬਜੀਤ ਕੌਰ 131

ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ 136

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ 140

ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ 141

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 142

ਡਾ. ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ 143

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ 144

ਸਿਮਰ ਸਫ਼ੋਥ 146

ਪ੍ਰੋ. ਕਸੇਲ 148

ਪ੍ਰੋ. ਕਸੇਲ 148

ਡਾ. ਅਵਿਨਾਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ 149

ਡਾ. ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ 150

(ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰ) 152

ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ (ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ) ਅੰਕ

ਕੁਪਾਂਤਰ

ਪੰਜਾਬੀ

ਅੰਕ 100

ਮੁੱਲ 100 ਰੁਪਏ

ਅਪ੍ਰੈਲ - ਜੂਨ 2019

DR. PARABJIT KAUR (H.O.D)
SHANTI DEVI ARYA MEHLA
COLLEGE,
DINANAGAR

